
Jyrki Iivonen—Jukka Paastela: **Idän muuttuvat suurvallat**. Weilin & Göös. Espoo 1989.

Tutkijat ilmoittavat esipuheessaan, että teos on tarkoitettu yliopistolliseksi oppikirjaksi ja muillekin »maailman tapahtumista kiinnostuneille johdatukseksi kahden uutisissa jatkuvasti esiintyvän sosialistisen suurvallan yhteiskuntaan ja politiikkaan». Iivonen on kirjoittanut Neuvostoliittoa koskevan osan ja Paastela Kiinan.

Yhteistä kummallekin osalle on tietty rakenteen samankaltaisuus, jossa historian osin varsin pintapuolisesta tar-

kastelusta siirrytään kummankin maan sosialistisen kauden hieman tarkempaan historian erittelyyn ja nykyisten organisaatioiden kuvailuun. Näissä organisaatioiden kuvailuissa olisivat lukijoita helpottaneet organisaatiokaaviot, sillä kummassakin maassa on selvät hierarkiset laattikorakenteet, jotka toistuvat valtiokoneistosta puolueeseen ja hallinnon eri aluetasoilla.

Neuvostoliiton kuvaus on varsin tarkkaa erityisesti nykyisestä uudesta järjestelmämuutoksesta, jos kohta kirjoittamisajankohta ennen suoritettuja ensimmäisiä demokraattisia vaaleja ja niiden seuraamuksia rajoittavat näkemystä liiaksi vain organisaatiouudistukseksi. Erityisen ansiokkaasti livonen on pystynyt selvittämään puolueen rakenteesta sekä organisaatiossa että jäsenistössä tapahtuneita muutoksia. Tilastojen mukaan käy ilmi gerontokraattinen vaihe puolueessa, jolloin puolue pystyikin varsin ansiokkaasti toteuttamaan marxismi-senilismiä.

Kiinan osalta ei ole päästy yhtä tarkkoihin tilastollisiin tunnuslukuihin kuin Neuvostoliiton puoluerakenteesta. Paastelan valitsema analyysikehikko erityisesti filosofisen aineksen painottaminen on paikallaan, sillä onhan Kiinassa jo sen klassisesta historiasta lähtien tietty filosofinen perinne vaikuttanut hyvin paljon arkipäivän ratkaisuihin. Kiinan monet suuret harppaukset on käsitelty suhteellisen kattavasti ja niiden lähtökohdat perusteltu tässä kirjan osassa.

Neuvostoliiton ja Kiinan suhteet, jotka ovat varsin merkittävät ajatellen koko sosialistisen leirinkin kehitystä saavat oman erikoistarkastelunsa tässä kirjan Kiinaa koskevassa osassa. Ehkä olisi ollut paikallaan selvittää Neuvostoliiton suhde tarkemmin Guomindangin ajalta, jolloin Neuvostoliiton suurlähettiläs oli vuonna 1949 Jian Jieshin (Tsiangkaishek) mukana jopa vetäytymässä Taiwanin saarelle, kun kommunistien kansanarmeija valloitti manner-Kiinaa. Neuvostoliitto tuki aina selvemmin Moskovassakin osan sotilaskoulutustaan saanutta Jian Jieshia kuin jotakin vähäpätöistä kirjastonhoitajaa Mao Zedongia, joka ensi kertaa vieraili Neuvostoliitossa vasta vuonna 1949.

Toisaalta filosofinen kiista tuleeko yhdestä kaksi vai kahdesta yksi olisi ollut selvittämisen arvoinen, sillä sen pohjalta voidaan ymmärtää opilliset ristiriidat Moskovan ja Beijingin välillä.

Toki tämä teos antaa perustietoja idän muuttuvien suurvaltojen uusille organisatorisille uudistuksille ja perspektiiviä nykyisten varsin raflaavien tapahtumien seuraamiselle, mutta kuitenkin teoksesta puuttuu paljon.

Koska sosialistisissa järjestelmissä politiikka dominoi taloutta olisi taloutta ollut syytä tarkastella omana erikoislohkonaan ja paljon laajemmin kuin mitä sitä tässä teoksessa on tehty. Ovathan taloudelliset uudistukset olleet paljolti nykyisten uudistusten taustalla. Tähän liittyy myös suunnittelukäytäntöjen ja -teorioiden tarkaste-

lu näissä kummassakin järjestelmässä, sillä ne poikkeavat huomattavasti näissä suhteissa toisistaan.

Toisena puutteena on armeijan hieman pintapuolinen käsittely, sillä onhan näissä järjestelmissä valta nousut kiväärien piipusta ja armeijan rooli on ollut tietyissä sisäisissä valtataisteluissa merkittävä, minkä johdosta se on oma poliittinen voimansa näissä kummassakin sosialistisessa järjestelmässä.

Kansalaisyhteiskunnan suhde niin puolueeseen kuin valtionkin olisi ollut tarkemman analyysin väärti. Nyt livonen käsittelee tätä merkittävää kysymystä yhden kappaleen verran. Yhteiskuntatieteelliseltä oppikirjalta olisi tässä suhteessa odottanut enemmän. Samasta syystä olisi ollut paikallaan myös lähdeviitteet, etteivät opiskelijat sekoittaisi lehtijuttujen tekemistä tieteelliseen tutkimukseen.

Nykyinen tietokoneaikakausi johtaa uudenmuotoiseen painoasuun jopa kirjallisuudessa. Tämän teoksen pohjalta voisi vain todeta, että kyllä Mackissäkin suomenkielinen tavutusohjelma olisi poikaa.

RISTO SÄNKIAHO